

УДК 39:[7.012-001.361] (477)

ЕТНОДИЗАЙН-ОСВІТА: ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

АНТОНОВИЧ Євген¹, ТИМЕНКО Володимир², ЧИРЧИК Сергій³

¹ Державний університет інфраструктури та технологій, Київ

² Київський національний університет технологій та дизайну

³ Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну
імені Михайла Бойчука, Україна
mantonovych@ukr.net

Тези зорієнтовано на потенційні можливості формування української національної ідентичності у процесі освітнього етнотдизайну. Висловлено необхідність надання продукції мультимедійного дизайну характерних ознак українського етнічного стилю з використанням кольорової палітри, національних шрифтів, орнаментальних візерунків тощо. Зосереджено увагу на веб-дизайні з використанням програм Sketch/Adobe XD, Figma як основних, а також додаткових програм: Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Canva.

Ключові слова: національна ідентичність, дизайн-освіта, етнотдизайн, типові зразки, творче варіювання.

ВСТУП

Ідентичність – ототожнення себе з певною спільнотою, її символами, цінностями, історією, територією, культурою, державними та правовими інституціями, політичними й економічними інтересами. На території України проживають представники понад ста тридцяти національностей та народностей. Завдяки прилученню до мови, до різних проявів етнічної культури, до норм поведінки та оцінки навколишнього світу, а також до самої себе, особа набуває етнічних рис, стає їх носієм. Концепція і практика українського етнотдизайну має стати фундаментом для відродження культури та духовних цінностей, самоідентифікації та бачення власного місця в глобальному культурно-мистецькому просторі [1].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

В останні роки визначилися провідні дизайнери та дизайн-студії, що створили знакові проекти в сучасному українському етностилі. На базі таких успішних проєктів вже чітко проявляються особливості українського етнотдизайну середовища, які роблять його упізнаваним та шанованим у міжнародній професійній спільноті.

Досі дослідники не звертають увагу на реально існуюче державне об'єднання українців «Дія» – мобільний застосунок, вебпортал і бренд цифрової держави в Україні, розроблений Міністерством цифрової трансформації України. У такому цифровому об'єднанні реалізуються

соціально-економічні інтереси українців і, в той же час, можуть зберігатися і розвиватися їхні етнокультурні цінності як етнофорів. В українському цифровому суспільстві необхідна діджиталізація вищої дизайн-освіти, професійна підготовка українських етнодизайнерів і, зокрема, фахівців мультимедійного етнодизайну – художнього проектування, що поєднує веб-дизайн з етнографічно зорієнтованим креативним візуалом, аудіалом, анімацією.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Дизайн як проектна технологія має різновиди: художнього, інженерно-технічного, комп'ютерного (електронного) проектування. Всі три різновиди проектних технологій мають відповідне програмне забезпечення. Художнє проектування – це етап дизайнерської пропозиції: підбір референсів, розробка прототипів, начерки, ескізи. Проектування дизайнерської пропозиції може здійснюватися не лише традиційними засобами графічного дизайну на площині, але й засобами інтернет-ресурсів.

Сфера веб-дизайну швидко розвивається. З'являються нові інструменти і програми. Найпопулярнішими інструментами для веб-дизайну є Sketch/Adobe XD; Figma. Для створення окремих елементів сайту вимагається також володіння такими додатковими програмами: Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Canva.

У зарубіжних закладах вищої дизайн-освіти вагоме місце відводиться матеріальній і нематеріальній етнічній культурі: етнічній музиці, етнічній анімації. Так, традиційна народна культура стала «душею» японської анімації. Японські художники манги надихаються традиційною культурою, виражають художньо-образну уяву в анімаційних роботах за допомогою професійних технік малювання та вишуканих кольорових технік, водночас створюючи ритмічні та привабливі історії. Японський етнографічний дизайн відповідає ментальним потребам споживачів, сприяє глибокому розумінню ментальності японців і суспільства та розробляє рішення у формі нових етнічних бізнес-ідей, брендів. У японських сайтах дизайн-етнографія застосовується з метою народного сприйняття краси і розвитку спостережливості, налагодження нових відносин бізнесу і суспільства. Китайська анімаційна індустрія прагне включити в себе основні цінності національної культури та відшукує свою основу в традиційній культурі. Звертають на себе увагу зарубіжні аналоги шрифтів на ринку веб-сайтів. Так, у скандинавському веб-дизайні у шрифтах, кольорах та стилістиці мають місце спокійні і світлі відтінки з пастельним тлом. Природна палітра скандинавських веб-сайтів та дух стилю мінімалізму відображають особливості ментальності громадян. Партнерство та інтеграція традиційного народного мистецтва із сучасним модним дизайном у Німеччині називається folk design (народний дизайн). Фахівці фолк дизайну із Мюнхена запрошують для спілкування всіх бажаючих за адресою info@folkdesign.de [2]. У Республіці Польщі через сайти з етнодизайну пропонуються проекти інтер'єрів, туристичні послуги, етнопродукція інтернет-магазинів тощо.

В українській акмеології – науці про механізми вдосконалення людської діяльності на базі нових гуманітарних технологій – досі не існує понять «сайт з народного дизайну», «сайт з етнодизайну». Проте можна припустити, що

прототипом сайтів української анімації в ретроспективі було лубочне мистецтво. Народні картинки (лубки) друкували в Києві в Києво-Печерському монастирі. Лубок початку XVIII століття вперше запозичив стилістику у вигляді елементів бароко.

Окремі розробники сайтів нині запрошують безкоштовно створювати мем «Ікона козак Мамай»: простодушний і мудрий чаклун, безстрашний лукавець, що його і в ступі товкачем не влучиш, – справжній народний герой, котрого чи не споконвіку знають між людьми в Україні. Передбачено доступне посилання цього етнічного сайту в соціальних мережах або месенджерах [3]. Мем засвідчує аналогію цієї ікони із етнічними сайтами.

В освітньому компоненті «Сучасні методи дизайну» для самостійної роботи магістрів мультимедійного дизайну у Київському національному університеті технологій та дизайну було запропоновано завдання: надати продукції мультимедійного дизайну характерних ознак українського національного дизайну. Магістри застосували такі засоби фірмового стилю: етнічну колірну гаму, зразки української національної форми, український шрифт, орнаментальні візерунки. Орнаменти розглядалися як цілісна енергетична система, що естетично сприймається в оформленні сайта. Для українського етнодизайну найпоширенішими є рослини й геометричні візерунки. У проектуванні етнодизайну веб-сайтів необхідно поширювати палітру кольорів з творів українських народних художників, регіональних візерунків, які можна використати як тло під екранні блоки чи у панелі меню цифрової сторінки. Під час виробничої практики бакалаври кафедри мультимедійного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну розробляли проекти сайтів з елементами українського етнодизайну для навчально-практичних будівельних центрів Кнауф (рис. 1).

Рис. 1. Елементи етнодизайну у проекті сайту для навчально-практичного будівельного центру Кнауф

Технології мультимедійного етнодизайну є в окремих функціях програм із творення середовища сайтів: пензлі в Adobe Photoshop / Adobe Illustrator чи плагіни палітр у Figma. Через плагіни палітр у Figma або Dominant Color Toolkit можна створювати кольорові схеми, що надають автентичності мультимедійній дизайн-продукції. Петриківський розпис також можна творчо варіювати за допомогою інструмента «Пензль» та додати його в оформлення банера чи тла інтернет-стрінки. Можна додати у шрифти елементи українських орнаментів

або ж використовувати графічно виразні національні шрифтові пари. Українські шрифти на сайті є найвиразнішим дизайн-кодом етносу. Їх можна поєднувати між собою або використовувати для заголовків на банерах, рубриках, активних елементах: кнопках, полях вводу, слайдерах тощо.

ВИСНОВКИ

Становлення і розвиток мультимедійного етнодизайну має здійснюватися на засадах традиціоналізму, що полягає у виникненні циклічно нового пласта національної культури шляхом варіювання типових зразків матеріальних і нематеріальних артефактів історико-етнографічних територій для їх подальшого тиражування засобами сучасних технологій художнього, інженерно-технічного, комп'ютерного проектування.

В освітніх компонентах професійних програм з дизайну самостійну і практичну роботу студентів необхідно зорієнтовувати на етнографічно зорієнтовану креативну візуалізацію, етнічну музику та анімацію. Автентичними типовими зразками для творчого варіювання можуть бути такі прототипи української етнічної анімації: народні картинки (лубки) з елементами стилю бароко, ікона козака Мамає, вертеп мандрівних дяків, петриківський розпис. Мультимедійний етнодизайн у закладах вищої дизайн-освіти забезпечує формування національної ідентичності в українських дизайнерів, якщо надавати продукції мультимедійного дизайну характерних ознак української етніки у кольоровій палітрі, національних шрифтах, орнаментальних візерунках, застосовуючи програми Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Canva, плагіни палітр із програми Figma.

ЛІТЕРАТУРА

1. А. Гоцалюк Етнодизайн у декоративно-прикладному мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/195744/>
2. Поєднання традиційного народного мистецтва та сучасного дизайну одягу. URL: <https://www.folkdesign.de/>
3. Мем «Ікона козак Мамає» URL: <https://vsememy.ru/meme/ikona-kozak-mamai/>

ANTONOVYCH E., TYMENKO V., CHYRCHYK S.

ETHNODESIGN EDUCATION: FORMATION OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY

Theses are focused on the potential possibilities of formation of Ukrainian national identity in the process of educational ethnodesign. The need to provide multimedia design products with characteristic features of Ukrainian ethnicity in the color palette, national fonts, and ornamental patterns has been expressed. The focus is on web design using Sketch/Adobe XD, Figma as the main programs, as well as additional programs: Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Canva.

Key words: national identity, design-education, ethnodesign, typical samples, creative variation